

Alle pattegrise kan overleve

Fokus: Pattegriseoverlevelsen er for lav, og landsgennemsnittet er ikke forbedret de senere år. Kan det ændres?

Konklusion

- Under forsøgsmæssige omstændigheder med intensiv overvågning og pleje kan alle grise overleve – også små og for tidligt fødte. Potentialet for overlevelse kan bruges i produktionen.

Af Thomas Thymann, professor MSO Københavns Universitet, og Vivi Aarestrup Moustsen, chefforsker, Seges Svineproduktion

Forsøg på Københavns Universitet (KU) har vist, at pattegrise har et højt overlevelsespotentiale. Selv pattegrise, som er taget ved kejsersnit ca. 10 dage før forventet fødsel og opfostret uden adgang til so og uden råmælk, har en overlevelse på tæt på 100 pct. Det viser, at grisenes organer allerede fungerer 20 dage før normal fødsel.

For at opnå højere pattegriseoverlevelse bruger KU en syv-punkts-tjekliste i grisenes første time, den gyldne time. Tjeklisten er fra den humane verden og indeholder: 1. Respiration og udvidelse af lunger, 2. Blodtryk og blodtilførsel til vigtige organer, 3. Kredsløb, pH og blodsukker, 4. Aktiv termoregulering, 5. Immunisering, 6. Forebyggelse af infektioner og 7. Ernæring.

Pattegrisedødelighed i produktionsbesætninger

Ifølge Landsgennemsnit har den totale pattegrisedødelighed været næsten konstant de sidste 10 år med 22,7 pct. i 2011 og 23,1 pct. i 2020. Hvor dødelighed efter fødsel og inden kuldjævning er registreret, udgør den 27-41 pct. af det samlede antal pattegrise, som døde efter fødsel og inden fravæn-

ning, mens døde fra kuldjævning til dag 4 udgør 30-35 pct. af døde pattegrise fra fødsel til fravæning. Data fra både 2011 og 2020/21 viser, at ca. 70 pct. af de grise, som dør indenfor de første levedøgn, dør af sult, kulde og klemning.

Erfaringer og data fra besætningerne i Landsgennemsnit med den laveste pattegrisedødelighed viser, at pattegrisene er levedygtige, og for besætningerne har det en økonomisk værdi.

KU har vist, at grisene har et stort potentiale for at overleve, da deres organer fungerer. Det skal vi tænke ind i håndteringen af nyfødte grise i farestalden.

Ikke alle syv punkter fra KU er egnet til at udføre i produktionsbesætninger, men ud fra syv punkts-tjeklisten er det oplagt at fokusere på varme, immunisering/forebyggelse af infektioner og på ernæring.

En hyppig dødsårsag i produktionsbesætninger er nemlig klemning, hvor grisene ofte

er sultne og/eller kolde. Senere er infektioner årsag til en betydelig del af dødeligheden.

Pattegrisene udsættes for kulde ved fødsel, hvor de fødes ud på et spaltegulv, hvor kropstemperaturen falder. De nyeste undersøgelser fra Seges Svineproduktion viser, at temperaturen falder hurtigt mest for de sidst fødte. Sikres grisene varme ved fødsel, f.eks. fra en varmematte bag soen, reduceres pattegrisenes fald i krop-

Fakta

- I forsøg har grise taget ved kejsersnit dag 106 og dermed ca. 10 dage før normal fødsel funktionsdygtige organer og overlever. Overlevelsen sikres ved, at forskerne følger en syv-punktsplan med særligt fokus på den gyldne time – grisenes første time efter kejsersnit.

I store kuld er der konkurrence om mælk og varme. Særligt i grisenes første timer, hvor der sjældent er personale i stalden.

temperatur. Det øger mulighederne for at overleve.

Pattegrisene kan sulte kort efter fødsel, da der er stor konkurrence om pladsen ved yveret, og de svageste grise har svært ved at tilkæmpe sig en patte. I besætninger, hvor der ikke er overvågning i løbet af natten, går der flere timer, inden personalet kan sikre plads til pattegrisene ved yveret.

Grise, som både er kolde og sultne, søger tæt på soen, og det øger risikoen for ihjellægning. Hvis der derfor tages hånd om risikofaktorerne for kulde og sult, forventes risikoen for klemninger også at blive reduceret betydeligt.

I dag og på den længere bane

For at forbedre overlevelsen af pattegrisene skal der ske markante ændringer af rutinerne. I forsøgene på KU tages grisene væk fra soen ved fødsel (kejsersnit) og sikres straks varme og derefter ernæring uden, at der er konkurrence om mæden. I praksis er soen pattegrisenes kilde til varme og ernæring. Personalet kan 'hjælpe' ved, at der f.eks. er varmematter, hvor grisene fødes, og sikre plads ved yveret ved f.eks. splitmalkning, så ingen svage grise skal bruge energi på at tilkæmpe sig en patte.

Hvis pattegrisedødeligheden kan reduceres med ca. 20 pct., vil marginalværdien af de overlevende grise kunne dække en halv medarbejder i alle danske sohold.